δεικνύεται ότι η μη τήρηση των προθεσμιών βαρύνει τη διοίκηση. Ούτε και η προθεσμία υποβολής της ένστασης αρχίζει να τρέχει εκ νέου λόγω της μεταγενέστερης ρητής απόφασης με την οποία απορρίφθηκε ρητώς η αίτηση.

3. Τα άρθρα 90 και 91 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης διέπουν, κατά τρόπο γενικό, τη διοικητική διαδικασία που προηγείται κάθε προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου κατά απόφασης της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής. Οι προθεσμίες που ορίζονται με τα άρθρα αυτά είναι δημόσιας τάξης και δεν επαφίενται στη διακριτική ευχέρεια των διαδίκων ή του δικαστή.

4. Η αρχή της ίσης μεταχείρισης των φύλων, η οποία περιλαμβάνεται στα θεμελιώδη δικαιώματα των οποίων το Δικαστήριο έχει ως αποστολή να εξασφαλίζει την τήρηση, πρέπει να εφαρμόζεται στους άρρενες και θήλεις εργαζομένους που απασχολούνται από την Κοινότητα, στο πλαίσιο του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων. Στις σχέσεις μεταξύ των κοινοτικών οργάνων, αφενός, και των υπαλλήλων τους και των ελκόντων από αυτούς δικαιώματα, αφετέρου, οι απαιτήσεις που επιβάλλει η αρχή αυτή δεν περιορίζονται καθόλου στις απαιτήσεις που προκύπτουν από το άρθρο 119 της Συνθήκης ΕΟΚ ή τις κοινοτικές οδηγίες που θεσπίστηκαν στον τομέα αυτόν.

5. Το άρθρο 79 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης και το άρθρο 23 του παραρτήματος VIII προβλέπουν την εφαρμογή δύο συστημάτων συντάξεων επιζώντων βασικά διαφορετικών, αναλόγως του αν ο αποβιώσας υπάλληλος είναι ανδρικού ή γυναικείου φύλου. Οι διατάξεις αυτές είναι αντίθετες προς θεμελιώδες δικαίωμα και επομένως ανεφάρμοστες, καθόσον επιφυλάσσουν στους επιζώντες συζύγους των υπαλλήλων άνιση μεταχείριση, ανάλογα με το φύλο των προσώπων αυτών.

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις 75 και 117/82,

C. Razzouk και A. Beydoun, επικουρούμενοι και εκπροσωπούμενοι από τον Dieter Rogalla, δικηγόρο Münster και Steinfurt, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο Tony Biever, 83, boulevard Grande-Duchesse-Charlotte,

προσφεύγοντες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον John Forman, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον Robert Andersen, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Oreste Montalto, μέλος της νομικής υπηρεσίας της Επιτροπής, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο προσφυγές με τις οποίες οι προσφεύγοντες ζητούν από το Δικαστήριο:

— να ακυρώσει τις αποφάσεις της 25ης Νοεμβρίου 1981 και 9ης Μαρτίου 1982 με τις οποίες η Επιτροπή αρνήθηκε να τους αναγνωρίσει το δικαίωμα σύνταξης χηρείας·

— να υποχρεώσει την Επιτροπή
  — να τους χορηγήσει τη σύνταξη χηρείας, καθώς και τόκους υπερημερίας και
  — επικουρικώς, να τους καταβάλει το ισάξιο των συνταξιοδοτικών εισφορών που είχαν καταβάλει οι αποβιώσασες Razzouk και Beydoun,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, T. Koopmans, K. Bahlmann και Y. Galmot, προέδρους τμήματος, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, G. Bosco και U. Everling, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Sir Gordon Slynn
γραμματέας: P. Heim

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, η εξέλιξη της διαδικασίας, τα αιτήματα, καθώς και οι ισχυρισμοί και τα επιχειρήματα των διαδίκων συνοψίζονται ως εξής:

I — Περιστατικά και έγγραφη διαδικασία

1. Οι Razzouk και Beydoun είναι και οι δύο χήροι αποθανουσών υπαλλήλων. Ο Razzouk είναι ερευνητής στο UCL, Βρυξέλλες, ενώ ο Beydoun, συνταξιούχος από την 1η Αυγούστου 1979, ήταν ειδικός της αμερικανικής αγοράς στον τομέα των πρώτων υλών. Οι εν ζωή σύζυγοί τους ήταν και οι δύο υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η Razzouk στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από το Φεβρουάριο του 1971 και στην Επιτροπή από το Μάρτιο του 1971, και η Beydoun, αρχικά στην ΕΚΑΧ,

μετέπειτα δε στην Επιτροπή από την 1η Αυγούστου 1966. Είχαν καταταχθεί αντίστοιχα στο βαθμό LA 6, κλιμάκιο 4 και B 5, κλιμάκιο 4. Απεβίωσαν στις 29 Ιανουαρίου 1981 και στις 21 Ιουνίου 1980 αντιστοίχως.

2. Στις 3 Απριλίου 1981, ο Razzouk υπέβαλε στον πρόεδρο της Επιτροπής αίτηση με την οποία ζητούσε, μετά το θάνατο της συζύγου του, να του χορηγηθεί η σύνταξη επιζώντος, η οποία παρέχεται στις χήρες υπαλλήλων βάσει του άρθρου 79 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης.

Στις 3 Ιουλίου 1981, ο προϊστάμενος του τμήματος «Διοικητικά και οικονομικά δικαιώματα» απάντησε στον προσφεύγοντα ότι «μετά από εμπεριστατωμένη εξέταση ... η διοίκηση δεν έκρινε ότι μπορούσε ... να επιφυλάξει ευνοϊκή συνέχεια βάσει των ισχυουσών διατάξεων του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης που διέπουν το συνταξιοδοτικό σύστημα».

Στις 24 Ιουλίου 1981, ο προσφεύγων υπέβαλε προς την Επιτροπή διοικητική ένσταση, δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, με την οποία ζητούσε να ακυρωθεί η προαναφερόμενη απόφαση της διοίκησης της Επιτροπής.

Με έγγραφο της 25ης Νοεμβρίου 1981, που περιήλθε στον προσφεύγοντα με συστημένη επιστολή στις 2 Δεκεμβρίου 1981, ο O'Kennedy, μέλος της Επιτροπής, πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να επιφυλάξει ευνοϊκή συνέχεια στην ένστασή του και επιβεβαίωσε, επομένως, την προαναφερόμενη απόφαση της 3ης Ιουλίου 1981.

Η Επιτροπή αιτιολόγησε ουσιαστικά την απόφασή της ως εξής:

«Πράγματι, οι διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης που διέπουν το συνταξιοδοτικό σύστημα δεν παρέχουν δικαίωμα σύνταξης στο χήρο θήλεως υπαλλήλου παρά μόνο εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις, που ορίζει το άρθρο 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, οι οποίες δεν συντρέχουν στην περίπτωσή σας. Η Επιτροπή δεν μπορεί παρά να εφαρμόσει την εν λόγω διάταξη του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, την οποία θέσπισε το Συμβούλιο κατά την άσκηση των θεσμικών του αρμοδιοτήτων, που τέθηκε κανονικά σε ισχύ και είναι υποχρεωτική για τις υπηρεσίες όλων των κοινοτικών οργάνων. Ειδικότερα, η διάταξη αυτή επιβάλλεται στην Επιτροπή, η οποία θα υπερέβαινε εν πάση περιπτώσει τις εξουσίες της αν σας χορηγούσε σύνταξη επιζώντος που δεν ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, ενώ εναπόκειται στην Επιτροπή να μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων που θεσπίζουν τα κοινοτικά όργανα (βλέπε κυρίως το άρθρο 155 της Συνθήκης ΕΟΚ).

Ασφαλώς, η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο το 1974 πρόταση αναθεώρησης του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης που αποβλέπει στον τομέα αυτό της σύνταξης επιζώντων, χήροι και χήρες υπαλλήλων να απολαύουν των ίδιων δικαιωμάτων. Πάντως, καμιά ευνοϊκή υποδοχή δεν επιφυλάχθηκε μέχρι σήμερα στην πρόταση αυτή και δεν ανήκει στην εξουσία της Επιτροπής να αγνοήσει τη μη θέσπιση, μέχρι σήμερα, της πρότασής της, όπως θα έπρεπε να το πράξει για να αποδεχθεί το αίτημά σας.

Τέλος, όσον αφορά την παρατήρησή σας ως προς την ακολουθούμενη πρακτική σε διάφορους διεθνείς οργανισμούς στον τομέα χορήγησης σύνταξης χηρείας στο χήρο ίσης προς τη σύνταξη χήρας, πρέπει να σημειωθεί ότι μόνο οι ρητές διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης μπορούν κάθε φορά να νομιμοποιήσουν την πρακτική αυτή, τουλάχιστον όταν η πρακτική αυτή υπάρχει. Αντίθετα, οι προϋποθέσεις χορήγησης των συντάξεων αυτών διαφέρουν σημαντικά από εκείνες που προβλέπονται στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων των Κοινοτήτων στον τομέα της σύνταξης χήρας.»

Στις 16 Ιουλίου 1980, ο Beydoun υπέβαλε αίτηση στον προϊστάμενο του οικείου τμήματος, ζητώντας να του χορηγηθεί η σύνταξη επιζώντος σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, υπογραμμίζοντας κυρίως τα

μικρά του έσοδα (κατώτερα από το ελάχιστο όριο διαβίωσης) και αναφερόμενος επίσης στις διαταραχές της υγείας του που τον καθιστούσαν ανίκανο να ασκεί κερδοσκοπική δραστηριότητα.

Στις 12 Αυγούστου 1981, ο αναπληρωτής προϊστάμενος του αρμόδιου τμήματος απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος της 16ης Ιουλίου 1980, εκφράζοντας την άποψη της Επιτροπής ότι το άρθρο 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων δεν είχε εφαρμογή στην περίπτωσή του.

Στις 9 Σεπτεμβρίου 1981, ο προσφεύγων υπέβαλε προς την Επιτροπή διοικητική ένσταση, δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, με την οποία ζητούσε να ακυρωθεί η προαναφερόμενη απόφαση της διοίκησης της Επιτροπής.

Με έγγραφο της 9ης Μαρτίου 1982, ο O'Kennedy, μέλος της Επιτροπής, πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να επιφυλάξει ευνοϊκή συνέχεια στην ένστασή του, και αυτό, ούτε βάσει του άρθρου 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης ούτε υπό την ευρύτερη άποψη ενός συνταξιοδοτικού δικαιώματος που βασίζεται στον κανόνα της μη διάκρισης μεταξύ γυναικών και ανδρών, επιβεβαιώνοντας έτσι ρητά την προαναφερόμενη απόφαση των υπηρεσιών της Επιτροπής, της 12ης Αυγούστου 1981.

Η Επιτροπή αιτιολόγησε ουσιαστικά την απόφασή της ως εξής:

«Πράγματι, οι διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης που διέπουν το συνταξιοδοτικό σύστημα δεν παρέχουν δικαίωμα σύνταξης στο χήρο θήλεως υπαλλήλου παρά μόνο εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το άρθρο 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Οι προϋποθέσεις αυτές δεν συντρέχουν στην περίπτωσή σας.

— Αφενός, κατά το θάνατο της συζύγου σας, που επήλθε τον Ιούνιο 1980, δεν εστερείσθο δικών σας πόρων, αφού πράγματι από την 1η Αυγούστου 1979 σε ηλικία 65 ετών συνταξιοδοτηθήκατε υπό το βελγικό συνταξιοδοτικό καθεστώς, ως αποτέλεσμα της μισθωτής δραστηριότητάς σας στο Βέλγιο·

— αφετέρου, οι διαταραχές της υγείας σας στις οποίες αναφέρεστε δεν πιστοποιούνται ιατρικά ως συνιστώσες αναπηρία ή σοβαρή ασθένεια που σας καθιστούσε, κατά το θάνατο της συζύγου σας, οριστικά ανίκανο να ασκείται κερδοσκοπική δραστηριότητα: ειδικότερα, από το πιστοποιητικό του δόκτορα Reubens της 8. 7. 1980 προκύπτει ότι από πολλά έτη υποβάλλεστε σε θεραπεία λόγω περιαρθρίτιδας της αριστερής ωμοπλάτης και του βραχίονα· πάντως, η πάθηση αυτή δεν ήταν σοβαρή ώστε να σας απαγορεύει κάθε επαγγελματική δραστηριότητα πριν από τη συνταξιοδότησή σας: πράγματι, σας καταβλήθηκαν μισθοί για τα έτη 1978 και 1979.

Η Επιτροπή δεν μπορεί παρά να εφαρμόσει την εν λόγω διάταξη του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, την οποία θέσπισε το Συμβούλιο κατά την άσκηση των θεσμικών του αρμοδιοτήτων, που τέθηκε κανονικά σε ισχύ και είναι υποχρεωτική για τις υπηρεσίες όλων των κοινοτικών οργάνων. Ειδικότερα, η διάταξη αυτή επιβάλλεται στην Επιτροπή, η οποία θα υπερέβαινε εν πάση περιπτώσει τις εξουσίες της αν σας χορηγούσε σύνταξη επιζώντος που δεν ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, ενώ εναπόκειται στην Επιτροπή να μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων που θεσπίζουν τα κοινοτικά όργανα (βλέπε κυρίως το άρθρο 155 της Συνθήκης ΕΟΚ).

Ασφαλώς, η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο το 1974 πρόταση αναθεώρησης του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης που αποβλέπει, στον τομέα αυτό της σύνταξης επιζώντων, χήροι και χήρες υπαλλήλων να απολαύουν των ίδιων δικαιωμάτων. Πάντως, καμιά ευνοϊκή υποδοχή δεν επιφυλάχθηκε μέχρι σήμερα στην πρόταση αυτή και δεν ανήκει στην εξουσία της Επιτροπής να αγνοήσει τη μη θέσπιση, μέχρι σήμερα, της πρότασής της, όπως θα έπρεπε να το πράξει για να αποδεχθεί το αίτημά σας.»

4. Μετά την άρνηση της Επιτροπής να δεχθεί τις αιτήσεις των Razzouk και Beydoun, οι τελευταίοι άσκησαν τις παρούσες προσφυγές, που πρωτοκολλήθηκαν στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 Φεβρουαρίου και στις 2 Απριλίου 1982 αντιστοίχως.

5. Με διάταξη της 3ης Δεκεμβρίου 1982, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) ένωσε τις δύο αποφάσεις προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και την έκδοση ενιαίας απόφασης. Με διάταξη της 14ης Ιουνίου 1983, το τμήμα παρέπεμψε τις υποθέσεις στην ολομέλεια του Δικαστηρίου.

6. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Πάντως, το Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους να το πληροφορήσουν γραπτώς ως προς τη διοικητική διαδικασία που επακολούθησε την αίτηση του Beydoun της 16ης Ιουλίου 1980 και, κυρίως, ως προς την αλληλογραφία και τις συζητήσεις που προκάλεσε η αίτηση αυτή πριν από τη ρητή απόρριψή της, στις 12 Αυγούστου 1981.

II — Αιτήματα των διαδίκων

Οι *προσφεύγοντες* ζητούν από το Δικαστήριο:

Α — αποφαινόμενο επί της προσφυγής που άσκησε ο Razzouk (υπόθ. 75/82), να κρίνει ότι η Επιτροπή υποχρεούται:

— να ανακαλέσει την απόφασή της της 25ης Νοεμβρίου 1981, που ελήφθη από τον Razzouk, με συστημένη επιστολή στις 2 Δεκεμβρίου 1981 και με την οποία η Επιτροπή αρνήθηκε να του αναγνωρίσει το δικαίωμα σύνταξης χηρείας·

— να αναγνωρίσει το δικαίωμα σύνταξης χηρείας στον Chehab Razzouk μετά το θάνατο της συζύγου του Christiane Razzouk, το γένος van Campenhout, υπαλλήλου της Επιτροπής και που απεβίωσε στις 29 Ιανουαρίου 1981, καθώς και στον γεννηθέντα από τον γάμο Razzouk υιό Michel, για τον οποίο ζητεί σύνταξη ορφανού από την 1η Μαΐου 1981·

— να επιδικάσει στον προσφεύγοντα τόκους υπερημερίας από την 1η Μαΐου 1981, προς 9 %·

— επικουρικώς, να καταβληθεί στον προσφεύγοντα το ισάξιο των συνταξιοδοτικών εισφορών που η σύζυγος Razzouk κατέβαλε δυνάμει του άρθρου 83 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων, κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας της στα ευρωπαϊκά όργανα·

— να αποδώσει στον προσφεύγοντα τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε·

Β — αποφαινόμενο επί της προσφυγής που άσκησε ο Beydoun (υπόθεση 117/83), να κρίνει ότι η Επιτροπή υποχρεούται:

— να ακυρώσει την απόφαση της 9ης Μαρτίου 1982, που ελήφθη από τον Beydoun στις 15 Μαρτίου 1982, με την οποία η Επιτροπή αρνήθηκε να του αναγνωρίσει το δικαίωμα σύνταξης χηρείας καθώς και την απόφαση των υπηρεσιών της Επιτροπής της 12ης Αυγούστου 1981·

— να αναγνωρίσει το δικαίωμα σύνταξης χηρείας στον Abbas Beydoun μετά το θάνατο της συζύγου του Marie Pauline Beydoun, το γένος Langen, υπαλλήλου της Επιτροπής, η οποία απεβίωσε στις 21 Ιουνίου 1980, και αυτό, από την 1η Οκτωβρίου 1980·

— να επιδικάσει στον προσφεύγοντα τόκους υπερημερίας από την 1η Οκτωβρίου 1980, προς 9 %·

— επικουρικώς, να αναγνωρίσει στον προσφεύγοντα συνταξιοδοτικό δικαίωμα δυνάμει του άρθρου 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, και αυτό, από την ίδια ημερομηνία·

— επικουρικότερον να καταβάλει στον προσφεύγοντα το ισόποσο των συνταξιοδοτικών εισφορών, που η σύζυγος Beydoun κατέβαλε δυνάμει του άρθρου 83 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας της στα ευρωπαϊκά όργανα·

— να αποδώσει στον προσφεύγοντα τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε.

Η *Επιτροπή* ζητεί από το Δικαστήριο:

Α — αποφαινόμενο επί της προσφυγής που άσκησε ο Razzouk:

— όσον αφορά το παραδεκτό, να κρίνει χωρίς αντικείμενο το αίτημα που αποβλέπει στη χορήγηση σύνταξης ορφανού στον Michel Razzouk, υιό του προσφεύγοντος· να κρίνει απαράδεκτο το επικουρικό αίτημα που αποβλέπει στην απόδοση των συνταξιοδοτικών εισφορών που κατέβαλε η προαποβιώσασα σύζυγος και, κατά τα λοιπά, να λάβει υπόψη ότι επαφίεται στην κρίση του Δικαστηρίου·

— όσον αφορά το βάσιμο του κυρίου αιτήματος που αποβλέπει στη χορήγηση σύνταξης επιζώντος, να απορρίψει το λόγο που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 119 της Συνθήκης ΕΟΚ, όσον δε αφορά το δεύτερο λόγο που στηρίζεται στην αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω φύλου, αν το Δικαστήριο μετά από ώριμη σκέψη κρίνει ότι οι προσβαλλόμενες ατομικές αποφάσεις στερούνται νομίμου ερείσματος, να τάξει προθεσμία στα αρμόδια κοινοτικά όργανα προκειμένου να τους επιτρέψει να λάβουν όλα τα πρόσφορα μέτρα, ικανά να εξαλείψουν κάθε δυσμενή διάκριση λόγω φύλου που καθιστά πλημμελές το σύστημα συντάξεων επιζώντων του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των μονίμων και λοιπών υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων·

— να απορρίψει το αίτημα του προσφεύγοντος με το οποίο ζητεί να του επιδικαστούν τόκοι υπερημερίας, οι οποίοι εξάλλου δεν θα οφείλονταν παρά μόνο από την ημερομηνία της διοικητικής ένστασης που υπέβαλε βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης·

— να κρίνει αβάσιμο το επικουρικό αίτημα που αποβλέπει στην απόδοση των εισφορών που κατέβαλε η προαποβιώσασα σύζυγος του προσφεύγοντος, στην περίπτωση κατά την οποία το αίτημα αυτό θα κρινόταν παραδεκτό·

— να αποφανθεί κατά νόμο επί των δικαστικών εξόδων·

Β — αποφαινόμενο επί της προσφυγής που άσκησε ο Beydoun:

— ως κύριο αίτημα, να κρίνει την προσφυγή του προσφεύγοντος απαράδεκτη στο σύνολό της και να την απορρίψει·

— επικουρικώς, όσον αφορά τη βάση του κυρίου αιτήματος που αποβλέπει στη χορήγηση σύνταξης χηρείας ίση με εκείνη που θα χορηγούνταν σε χήρα υπαλ-

λήλου, να απορρίψει το λόγο που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 119 της Συνθήκης ΕΟΚ, όσον δε αφορά το δεύτερο λόγο που στηρίζεται στην αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω φύλου, στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο μετά από ώριμη σκέψη κρίνει ότι οι προσβαλλόμενες ατομικές αποφάσεις στερούνται νομίμου ερείσματος, να τάξει προθεσμία στα αρμόδια κοινοτικά όργανα προκειμένου να τους επιτρέψει να λάβουν όλα τα πρόσφορα μέτρα, ικανά να εξαλείψουν κάθε δυσμενή διάκριση λόγω φύλου, που καθιστά πλημμελές το σύστημα συντάξεων επιζώντων του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των μονίμων και λοιπών υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων·

— επικουρικότερον, να απορρίψει το αίτημα που αποβλέπει, επικουρικώς, στη χορήγηση σύνταξης χηρείας βάσει του άρθρου 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης·

— όλως επικουρικώς, να κρίνει αβάσιμο το επικουρικό αίτημα που αποβλέπει στην απόδοση των εισφορών που κατέβαλε η προαποβιώσασα σύζυγος του προσφεύγοντος, σε περίπτωση κατά την οποία το αίτημα αυτό θα κρινόταν παραδεκτό·

— εν πάση περιπτώσει να απορρίψει το αίτημα του προσφεύγοντος με το οποίο ζητεί να του επιδικαστούν τόκοι υπερημερίας, οι οποίοι εξάλλου δεν θα οφείλονταν παρά μόνο από την ημερομηνία της διοικητικής ένστασης που υπέβαλε δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης·

— να αποφανθεί κατά νόμο επί των δικαστικών εξόδων.

III — Ισχυρισμοί και επιχειρήματα των διαδίκων

Α — Επί του παραδεκτού

1. Υπόθεση 75/82

Όσον αφορά το αίτημα που αποβλέπει στη χορήγηση σύνταξης ορφανού στον Michel Razzouk, η *Επιτροπή* προβάλλει, με το υπόμνημα αντικρούσεως, ότι είναι χωρίς αντικείμενο, εφόσον στον ενδιαφερόμενο χορηγήθηκε η σύνταξη για την οποία πρόκειται από την 1η Μαΐου 1981. Με την ανταπάντησή της, η Επιτροπή σημειώνει ότι ο προσφεύγων δεν αμφισβήτησε την αρχική αυτή παρατήρησή της.

Η Επιτροπή έχει την άποψη ότι, αμφισβητώντας την απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 1981, με την οποία απορρίφθηκε ρητά η ένσταση που υπέβαλε ο ενδιαφερόμενος δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης κατά της απόφασης της 3ης Ιουλίου 1981, με την οποία απορρίφθηκε η αίτησή του της 3ης Απριλίου 1980 για τη χορήγηση της σύνταξης χηρείας λόγω θανάτου της συζύγου του, ο προσφεύγων προσέβαλε πράξη που δεν είναι καθαυτό προσβλητή. Επί του σημείου αυτού, η Επιτροπή αναφέρεται στις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 28ης Μαΐου 1980 (Kuhner, 33 και 75/79, Recueil σ. 1677) και της 9ης Δεκεμβρίου 1982 (Plug, 191/81, Συλλογή 1982, σ. 4229).

Πάντως, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, σε άλλες ευκαιρίες, το Δικαστήριο εμφανίστηκε περισσότερο φιλελεύθερο, αφού θεώρησε ότι το ουσιαστικό ήταν ότι η ένσταση και η προσφυγή ασκήθηκαν εντός των οριζόμενων προθεσμιών, όπως συμβαίνει εν προκειμένω. Με αυτό το δεδομένο, το Δικαστήριο θεώρησε ότι η προσφυγή που στρεφόταν ρητά κατά της απόρριψης της ένστασης, στρεφόταν και κατά της απόφασης που ήταν αντικείμενο της ένστασης. Σχετικά, αναφέρει την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαΐου 1981

(Morbelli, 156/80, Συλλογή 1981, σ. 1357) και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στις υποθέσεις Gerin (806/79, Recueil 1980, σ. 3531) και Suss (186/80, Συλλογή 1981, σ. 2058).

Η Επιτροπή δεν συνάγει οριστικά συμπεράσματα από τις προηγούμενες παρατηρήσεις επί του παραδεκτού, αλλά παρατηρεί ότι κλίνει μάλλον στο να θεωρήσει ότι η προσφυγή στρέφεται έμμεσα κατά της αρχικής της απόφασης.

Τέλος, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το επικουρικό αίτημα, το οποίο αποβλέπει στην απόδοση των συνταξιοδοτικών εισφορών που κατέβαλε η σύζυγος του προσφεύγοντος κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας της, συνιστά στην πραγματικότητα νέο αίτημα που δεν ήταν αντικείμενο της διοικητικής ένστασης. Η Επιτροπή παραπέμπει στις αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1978 (Herpels, 54/77, Recueil σ. 585) και της 20ής Νοεμβρίου 1980 (Gerin, 806/79, Recueil σ. 3515), με τις οποίες το Δικαστήριο φάνηκε ιδιαίτερα φιλελεύθερο, και καταλήγει στο ότι, καίτοι διάκειται ευνοϊκά ως προς το παραδεκτό της προσφυγής του Razzouk, επαφίεται στην κρίση του Δικαστηρίου.

Ο *προσφεύγων* υποστηρίζει ότι η προσφυγή ακύρωσης της απόφασης της Επιτροπής, της 25ης Νοεμβρίου 1981, συνεπάγεται την ακύρωση της απόφασης της 3ης Ιουλίου 1981, λόγω του ότι η πρώτη επιβεβαίωσε ρητά τη δεύτερη.

Όσον αφορά το αίτημα απόδοσης των συνταξιοδοτικών εισφορών, δεν πρόκειται, κατά τον προσφεύγοντα, για νέο αίτημα αλλά για το αντιστάθμισμα των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που συνιστούν το κύριο αίτημα. Αν το Δικαστήριο δεν του αναγνωρίσει τη σύνταξη χηρείας, η Επιτροπή θα καθίστατο πλουσιότερη αδικαιολόγητα ώστε θα ήταν κανονικό να αντισταθμιστεί με το επικουρικό αίτημα αδικαιολόγητος πλουτισμός της Επιτροπής.

2. Υπόθεση 117/82 (Beydoun)

Η *Επιτροπή* θεωρεί ότι η προσφυγή αυτή είναι απαράδεκτη, διότι ο προσφεύγων έπρεπε να υποβάλει διοικητική ένσταση στην ΑΔΑ, κατά της σιωπηρής απόφασης με την οποία απορρίφθηκε η αίτησή του για τη σύνταξη χηρείας, της 16ης Ιουλίου 1980, απόφαση η οποία ελήφθη στις 16 Νοεμβρίου 1980, πριν από τις 17 Φεβρουαρίου 1981. Ο προσφεύγων υπέβαλε την ένστασή του, μετά τη ρητή απόρριψη της 12ης Αυγούστου 1981, μόλις στις 9 Σεπτεμβρίου 1981. Η ρητή απορριπτική απόφαση αποτελούσε απλώς την επιβεβαίωση της σιωπηρής απορριπτικής απόφασης, της 16ης Νοεμβρίου 1980, και δεν θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την έναρξη νέας προθεσμίας ως προς την ένσταση προς όφελος του προσφεύγοντος, πολύ λιγότερο δε ακόμη όταν οι διατάξεις περί προθεσμιών είναι δημοσίας τάξεως (βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 8. 5. 1973, Gunnella, 33/72, Recueil σ. 475).

Το απαράδεκτο του κυρίου αιτήματος συνεπάγεται και το απαράδεκτο του επικουρικού που αποβλέπει στην απόδοση των συνταξιοδοτικών εισφορών τις οποίες κατέβαλε η σύζυγος του προσφεύγοντος ενόσω ζούσε.

Ο *προσφεύγων* αμφισβητεί το απαράδεκτο της προσφυγής και υπογραμμίζει, με την απάντησή του, ότι την αίτησή του της 16ης Ιουλίου 1980 επακολούθησαν μακρά ανταλλαγή αλληλογραφίας, καθώς και πολλές συζητήσεις μεταξύ του ιδίου και των υπηρεσιών της Επιτροπής. Εξάλλου, η αίτησή του συζητήθηκε μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής και υπηρεσιών άλλων οργάνων στο πλαίσιο της προπαρασκευαστικής επιτροπής διοικητικών προϊσταμένων, προκειμένου να εξευρεθεί η κατάλληλη λύση στην περίπτωσή του. Η γενική ατμόσφαιρα, κατά τη διάρκεια των συζητήσεων αυτών, ήταν μάλλον θετική και εποικοδομητική, αποβλέπουσα στο να βοηθηθεί ο προσφεύγων. Απαντώντας σε ερώτημα που το Δικαστήριο υπέβαλε στους διαδίκους, ο Beydoun παρατηρεί εξάλλου ότι, παρά τις πολλές συζητήσεις που έγιναν μεταξύ

Νοεμβρίου 1980 και Ιουνίου 1981, οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής δεν του έκαναν ποτέ λόγο περί της σιωπηρής απορρίψεως της αιτήσεώς του, όπως διατείνεται η Επιτροπής με την ανταπάντησή της.

Βάσει αυτού, η αίτηση του προσφεύγοντος πρέπει επομένως να θεωρηθεί ως αίτηση κατά την έννοια του άρθρου 25, πρώτη παράγραφος, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Μολονότι η διάταξη αυτή, σύμφωνα με την γραμματική της διατύπωση, αφορά μόνο τους υπαλλήλους, θα πρέπει να ερμηνευτεί κατ' αναλογία για να καλύψει και την προσωπική του περίπτωση. Η απάντηση της Επιτροπής, της 12ης Αυγούστου 1981, συνιστά επομένως τη μόνη βάση της προσφυγής, η οποία συγκεντρώνει τις απαιτήσεις του άρθρου 91, παράγραφος 2.

Η *Επιτροπή* ισχυρίζεται, με την ανταπάντησή της, ότι η προπαρασκευαστική επιτροπή των προϊσταμένων διοίκησης και εν συνεχεία οι προϊστάμενοι διοίκησης ασχολήθηκαν, με πρωτοβουλία του προσφεύγοντος, με το γενικό ζήτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 23, πρώτη παράγραφος, του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων, ειδικότερα δε ως προς την ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στους όρους «με την επιφύλαξη ότι δεν έχει ιδίους πόρους» καθώς και στην έννοια της αναπηρίας. Η Επιτροπή έκρινε ότι η εν λόγω διάταξη δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση χήρου αποβιωσάσης υπαλλήλου ο οποίος, σε ηλικία 66 ετών, κατά τη στιγμή του θανάτου της συζύγου του, υπέστη αναπηρία και δεν διαθέτει παρά ελάχιστους πόρους, και αυτό, διότι η έννοια της αναπηρίας όπως ορίζεται από το εν λόγω άρθρο, αναφέρεται στην αναπηρία που εμποδίζει τον ενδιαφερόμενο να ασκεί βιοποριστική δραστηριότητα και όχι στην αναπηρία η οποία οφείλεται στην ηλικία και διότι, σε ηλικία 66 ετών, ο ενδιαφερόμενος δεν θεωρείται πλέον διαθέσιμος στην αγορά εργασίας.

Κατά τα λοιπά, η Επιτροπή δεν αντιλαμβάνεται γιατί ο προσφεύγων επιδιώκει να χαρακτηριστεί η αίτησή του περί παροχής σύνταξης, της 16ης Ιουλίου 1980, ως αίτηση κατά την έννοια του άρθρου 25, πρώτη παράγραφος, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, ακόμη κι αν ο χαρακτηρισμός αυτός ήταν ακριβής, δεν θα προέκυπτε καμιά διαφορά ως προς το παραδεκτό: πράγματι, ο χαρακτηρισμός αυτός δεν θα μετέβαλλε τους κανόνες διαδικασίας και δεν θα εμπόδιζε τον προσφεύγοντα να είχε υποβάλει την ένστασή του στην ΑΔΑ πριν από τις 17 Φεβρουαρίου 1981. Επομένως, η Επιτροπή εμμένει στο ότι η προσφυγή του Beydoun είναι απαράδεκτη.

Β — Επί της ουσίας

1. Λόγοι που επικαλούνται οι δύο προσφεύγοντες

Ο *πρώτος λόγος των προσφευγόντων* στηρίζεται στα άρθρα 199 της Συνθήκης και 79 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων, καθώς και στην αρχή της ίσης μεταχείρισης. Κατά τους προσφεύγοντες, το άρθρο 79 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, το οποίο παρέχει στη χήρα υπαλλήλου ή πρώην υπαλλήλου δικαίωμα σύνταξης επιζώντος υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο κεφάλαιο 4 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, πρέπει να ερμηνευτεί σύμφωνα με τις αρχές που καθιερώνονται τόσο από το άρθρο 119 της Συνθήκης, και επιβεβαιώθηκαν με τη νομολογία του Δικαστηρίου, όσο και με τη γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Δυνάμει των αρχών αυτών, όλα τα πρόσωπα που υπόκεινται στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης είτε είναι υπάλληλοι είτε όχι, πρέπει να τυγχάνουν πανομοιότυπης μεταχείρισης εφόσον βρίσκονται στην ίδια κατάσταση, αφού η διαφορά φύλου δεν συνεπάγεται καμία διαφορά μεταχείρισης.

Εναπόκειται στην Επιτροπή να μεριμνά ώστε οι κοινοτικές διατάξεις να εφαρμόζονται σύμφωνα με τις αρχές που αναφέρονται ανωτέρω. Περισσότερο δε εναπόκειται στην Επιτροπή να εφαρμόσει η ίδια τις εν λόγω διατάξεις, στην παρούσα υπόθεση, σύμφωνα με τις ίδιες αυτές αρχές και προσφεύγοντας ενδεχομένως σε ευρεία ή αναλογική ερμηνεία. Αν η διάταξη του

άρθρου 79 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης δεν μπορεί να τύχει ευρείας ή αναλογικής ερμηνείας, ο περιορισμός που προβλέπει η διάταξη αυτή είνοι άκυρος και ως άκυρος, δεν μπορεί να αντιταχθεί στους προσφεύγοντες.

Εφαρμογή του άρθρου 79 που περιορίζει το δικαίωμα σύνταξης επιζώντος στις χήρες εισάγει εξάλλου στοιχείο διάκρισης έναντι των θήλεων υπαλλήλων. Πράγματι, οι τελευταίες θα υποβάλονταν σε πολύ υψηλότερες εισφορές, όσον αφορά τις εξασφαλιζόμενες παροχές, από τους άρρενες υπαλλήλους. Η είσπραξη αυτή ίσων εισφορών για διαφορετικές παροχές συνιστά διάκριση, είτε το συνταξιοδοτικό σύστημα στηρίζεται στις εισφορές είτε λειτουργεί σύμφωνα με την αρχή της κεφαλαιοποίησης.

Τέλος, οι προσφεύγοντες υπογραμμίζουν ότι η σύνταξη επιζώντος δεν συνιστά παροχή που αποβλέπει στο να εξασφαλίσει εισοδήματα στα πρόσωπα που δεν έχουν άλλα εισοδήματα, αλλά πηγάζει από αναγνωρισμένο δικαίωμα στους επιζώντες, το οποίο δικαιολογείται από την επαγγελματική δραστηριότητα του υπαλλήλου στην υπηρεσία των Κοινοτήτων. Όχι μόνο η αιτιολογική έκθεση του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης δεν αναφέρει τίποτα όσον αφορά τον ενδεχόμενο σκοπό αρωγής της σύνταξης αυτής, αλλά το γεγονός ότι η εν λόγω σύνταξη προβλέπεται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική, κοινωνική ή επαγγελματική κατάσταση αποκλείει το σκοπό αυτόν.

Η *Επιτροπή* παρατηρεί, με το υπόμνημά της αντικρούσεως ότι οι προσφεύγοντες εσφαλμένα ισχυρίζονται ότι το άρθρο 119 της Συνθήκης, το οποίο καθιερώνει την αρχή της ισότητας των αμοιβών για όμοια εργασία μεταξύ εργαζομένων ανδρών και γυναικών, εφαρμόζεται και στις συντάξεις χηρείας για τους έλκοντες δικαιώματα από αποβιώσαντες υπαλλήλους.

Επί του σημείου αυτού η Επιτροπή παραπέμπει στις αποφάσεις της 15ης Ιουνίου 1978 και 25ης Μαΐου 1971 (Defrenne, 149/77, Recueil σ. 1365, και 80/70, Recueil σ. 445, αντίστοιχα) και υπογραμμίζει ότι τα ζητήματα που αφορούν την κοινωνική ασφάλιση περιλαμβάνονται ακριβώς μεταξύ εκείνων που απαριθμούνται στο άρθρο 118 της Συνθήκης. Για τα ζητήματα αυτά, ιδίως όσον αφορά τα συστήματα συντάξεων αποχώρησης και χηρείας, η κατάργηση των διακρίσεων που στηρίζονται στο φύλο των εργαζομένων εμφανίζεται ως στόχος ο οποίος πρέπει να επιτευχθεί. Εξάλλου, η Επιτροπή αναφέρει ότι οι παροχές προς τους επιζώντες δεν αναφέρονται ούτε και στην οδηγία του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως.

Η Επιτροπή αντικρούει την αναφορά των προσφευγόντων στην απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Φεβρουαρίου 1982 (12/81, Garland, Συλλογή σ. 359), διότι οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στην απόφαση αυτή δείχνουν ότι το αποτέλεσμα της απόφασης αυτής δεν καινοτομεί σε σχέση με τις αποφάσεις που εξέδωσε προηγουμένως το Δικαστήριο επί του θέματος αυτού. Ειδικότερα, η αναφερόμενη απόφαση δεν αντιφάσκει καθόλου προς εκείνη της 25ης Μαΐου 1971, Defrenne, κατά την οποία οι συντάξεις αποχώρησης δεν μπορούν να περιληφθούν στην έννοια των αμοιβών, όπως η έννοια αυτή καθορίζεται με το άρθρο 119.

Εν προκειμένω, οι συντάξεις που καταβάλλουν οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες στους υπαλλήλους τους και στους έλκοντες εξ αυτών δικαιώματα, καθορίζονται επιπλέον από τον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης. Οι συντάξεις παρέχονται από μόνο το γεγονός ότι οι υπάλληλοι συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης που απαιτούνται για τη χορήγηση της παροχής. Βάσει αυτού, η έλλειψη αναλογικότητας μεταξύ συντάξεων και εισφορών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως φαινόμενο διάκρισης. Επί του

σημείου αυτού, η Επιτροπή αναφέρεται στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στις υποθέσεις Grogan, De Pascale και Curtis (127, 164 και 167/80, Συλλογή 1982, σ. 886).

Τέλος, το σύστημα συντάξεων χηρείας του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης ανταποκρίνεται κατά έναν πολύ μεγάλο βαθμό και σε κοινωνικούς λόγους, καθόσον προορίζεται να εξασφαλίζει την αξιοπρεπή «επιβίωση» της συζύγου του αποβιώσαντος υπαλλήλου που, στην περίπτωση της επιζώσης συζύγου, δεν θεωρείται ότι διαθέτει για το σκοπό αυτόν επαρκείς πόρους, ή στην περίπτωση του χήρου υπαλλήλου, εφόσον έχει προσκομίσει την απόδειξη ότι δεν διαθέτει παρόμοιους πόρους.

Οι *προσφεύγοντες* προβάλλουν, με την απάντησή τους, ότι η Επιτροπή κακώς εκκινεί από την ιδέα ότι οι προσφεύγοντες επιθυμούν να εφαρμοστεί το άρθρο 119 στην προσωπική τους περίπτωση και υπογραμμίζουν ότι στο δικόγραφο χρησιμοποιούνται οι λέξεις «σύμφωνα με τις αρχές που καθιερώνει το άρθρο 119 της Συνθήκης ΕΟΚ...». Οι αρχές αυτές αποβλέπουν στο να διασφαλίσουν την ίση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών και με την προσφυγή δεν απαιτείται τίποτε περισσότερο αλλά και τίποτε λιγότερο. Δεν αποκλείεται ότι οι εν λόγω αρχές για τα στοιχεία που αναφέρονται, καθώς και για άλλα στοιχεία που εξομοιώνονται προς αυτά, να διασαφηνιστούν περισσότερο. Επομένως, μπορούν να ληφθούν από το Δικαστήριο ως κατάλληλη βάση προκειμένου να ρυθμιστεί το ζήτημα της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας στον τομέα των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Συγχρόνως, αυτό θα αποτελούσε πρόσφορη συμβολή στο δίκαιο της ευρωπαϊκής δημόσιας υπηρεσίας.

Η *Επιτροπή* με την ανταπάντησή της λαμβάνει υπόψη ότι οι προσφεύγοντες, προς στήριξη των αιτημάτων τους, δεν επικαλούνται το άρθρο 119 και διαπιστώνει ότι δεν αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της κατά την οποία το εν λόγω άρθρο δεν έχει εφαρμογή.

Ο *δεύτερος λόγος* ακυρώσεως των προσφευγόντων στηρίζεται στην ερμηνεία που βασίζεται στην αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών. Σχετικά, η Επιτροπή παρέλειψε να τηρήσει τις κατευθυντήριες γραμμές που το Δικαστήριο καθόρισε για τα κοινοτικά όργανα στον τομέα της ερμηνείας των διατάξεων του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, όταν πρόκειται οι διατάξεις αυτές να προσαρμοστούν σε πραγματικές ή νομικές καταστάσεις καθώς και σε οικονομικές καταστάσεις στις οποίες υπάρχει, εκ πρώτης όψεως, έλλειψη συνοχής μεταξύ των καταστάσεων αυτών και των στόχων που επεδίωξε ο νομοθέτης, αφού τους είχε καλώς σταθμίσει. Επί του σημείου αυτού, οι προσφεύγοντες παραπέμπουν στην απόφαση της 31ης Μαΐου 1979 (Newth, 156/78, Recueil σ. 1941), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι ένα άρθρο πρέπει να ερμηνεύεται κατά την έννοια ότι, αν η εφαρμογή του θα συνεπαγόταν, όπως στην προκειμένη περίπτωση, παράβαση υπέρτερου κανόνα δικαίου, η Επιτροπή, για να αποφύγει παρόμοια συνέπεια, υποχρεούται να μην το λάβει υπόψη.

Ιδίως, δυνάμει της ίδιας της πρότασης της Επιτροπής, της 13ης Ιουνίου 1974 (JO C 88, σ. 25) που απέβλεπε στην ρητή καθιέρωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος για το χήρο στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης, οι προαναφερόμενες κατευθυντήριες γραμμές έχουν θετικό αποτέλεσμα επί της προσφυγής των προσφευγόντων. Το γεγονός αυτό δικαιολογεί το αίτημα επιδίκασης τόκων προς 9 % από την 1η Μαΐου 1981, πιθανή ημερομηνία έναρξης των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του προσφεύγοντος Razzouk, τόσο για τον ίδιο όσο και για τον υιό του Michel, και από την 1η Οκτωβρίου 1980 για την περίπτωση του προσφεύγοντος Beydoun.

Οι προσφεύγοντες παραπέμπουν εν συνεχεία στην προαναφερόμενη απόφαση Garland (σκέψη 11), που αφορά την ισότητα αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών και η οποία, κατ' αυτούς, ενισχύει την επιχειρηματολογία που αναπτύχθηκε ανωτέρω.

Τέλος, οι προσφεύγοντες επικαλούνται το γεγονός ότι το Δικαστήριο με την απόφαση αυτή, αναφερόμενο στην απόφαση της 31ης Μαρτίου 1981 (96/80, Jenkins, Συλλογή σ. 911, σκέψη 17), αποφάνθηκε ότι το άρθρο 119 εφαρμόζεται απευθείας σε όλες τις μορφές διάκρισης που μπορούν να διαπιστωθούν με τη βοήθεια μόνο των κριτηρίων της όμοιας εργασίας και της ισότητας των αμοιβών. Και μόνο οι σκέψεις αυτές πρέπει να διασφαλίζουν, mutatis mutandis, το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των προσφευγόντων.

Η Επιτροπή θεωρεί, με το υπόμνημα αντικρούσεως, ότι το ζήτημα εφαρμογής της γενικής αρχής της ισότητας των φύλων είναι ασφαλώς λεπτό. Για να δικαιολογηθούν οι κείμενες διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης επί του σημείου αυτού, θα ήταν δυνατόν να προβληθεί η αντικειμενική διαφορά που υπάρχει στην πραγματική κατάσταση στην οποία ευρίσκεται ο χήρος ή η χήρα υπαλλήλου. Ακόμη και τώρα, οι πόροι της οικογένειας προέρχονται, κατά κύριο λόγο από τη δραστηριότητα του συζύγου, ώστε κατά το θάνατο του τελευταίου η χήρα διατρέχει τον κίνδυνο να βρεθεί σε δύσκολη οικονομική κατάσταση.

Κατά του επιχειρήματος αυτού μπορεί να προβληθεί ότι, μετά την τροποποίηση του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης το 1972, η χήρα υπαλλήλου μπορεί να σωρεύσει τη σύνταξη χηρείας με τις αποδοχές που καταβάλλουν τα κοινοτικά όργανα. Η σύνταξη χηρείας έχει, επομένως, χαρακτήρα ετερογενή καθόσον δεν έχει μόνο χαρακτήρα διατροφής (προς τον οποίο συνδέεται κυρίως η κατάργησή της σε περίπτωση νέου γάμου), αλλά μετατρέπεται και σε οικονομικό πλεονέκτημα, συνδεόμενο με το δημόσιο λειτούργημα που ασκούσε ο προαποβιώσας σύζυγος και ανεξαρτήτως των εισοδημάτων του επιζώντος. Το σύστημα του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, στην σημερινή του κατάσταση, είναι πλημμελές λόγω εσωτερικής ασυμφωνίας.

Εξάλλου, η παραδοσιακή αντίληψη της οικογένειας και της θέσης της γυναίκας εντός της οικογένειας και της κοινωνίας τείνει να μεταβληθεί, ώστε κάθε νομοθετική διάκριση λόγω φύλου να θεωρείται ως αδικαιολόγητη, πράγμα που στην προκειμένη περίπτωση σημαίνει ότι το σύστημα συντάξεων χηρείας εισάγει διακρίσεις διότι δεν εξασφαλίζει τα ίδια πλεονεκτήματα στους χήρους και τις χήρες υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Αυτή η αντίληψη περί απόλυτης ισότητας οδήγησε την Επιτροπή να προτείνει στο Συμβούλιο, στις 13 Ιουνίου 1974, να παρεμβάλει στον τίτλο V του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης μετά το άρθρο 79, ένα νέο άρθρο 79 α) με το οποίο οι διατάξεις του άρθρου 79 έχουν εφαρμογή, mutatis mutandis, στο χήρο υπαλλήλου ή πρώην υπαλλήλου. Η πρόταση αυτή έτυχε της ευνοϊκής γνώμης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (JO C 140, 1974, σ. 20). Εν συνεχεία, με δύο ψηφίσματα το Κοινοβούλιο επιβεβαίωσε τη γνώμη του της 13ης Νοεμβρίου 1974 (βλ. ψηφίσματα της 18. 1. 1980, επί της πρότασης κανονισμού περί του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης των έκτακτων υπαλλήλων, JO 34, σ. 56 και της 10ης Απριλίου 1980, επί των ειδικών και προσωρινών μέτρων που αφορούν την πρόσληψη υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων λόγω της προσχώρησης της Ελληνικής Δημοκρατίας, (ΕΕ C 101, σ. 104). Τέλος, κατά την ψήφιση του προϋπολογισμού του 1982, το Κοινοβούλιο ενέκρινε σε δεύτερη ψηφοφορία, στις 17 Δεκεμβρίου 1981, την τροποποίηση αριθμός 77, η οποία απέβλεπε στο να επιτρέψει όπως η πίστωση που προοριζόταν για τη χορήγηση συντάξεων στις χήρες υπαλλήλων, να μπορεί να χρησιμοποιηθεί επίσης και για τη χορήγηση συντάξεων στους χήρους υπαλλήλων (JO C 11, σσ. 56 και 121).

Όσον αφορά το Συμβούλιο, η θέση του επί της πρότασης της Επιτροπής είναι περισσό-

τερο διαφοροποιημένη. Μολονότι δηλώνει ότι το απασχολεί η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στον τομέα του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων, το Συμβούλιο θεωρεί ότι η τήρηση της αρχής αυτής, όσον αφορά τις συντάξεις χηρείας, θέτει περίπλοκα προβλήματα και ότι, στο δεδομένο κοινωνικό πλαίσιο, είναι αμφίβολο αν οι διατάξεις που εφαρμόζονται στις χήρες μπορούν να επεκταθούν αυτούσιες στους χήρους υπαλλήλων.

Η γενική αρχή της απαγορεύσεως διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών αναπτύχθηκε, στο κοινωνικό δίκαιο των κρατών μελών, υπό την επιρροή του κοινοτικού δικαίου. Πάντως, στο παρόν στάδιο εξέλιξης η διάκριση μεταξύ φύλων στις διατάξεις των κρατών μελών που αφορούν τις παροχές επιζώντων δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 119 και δεν είναι αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο, όπως προκύπτει από την απόφαση Defrenne, 149/77, η οποία προαναφέρθηκε.

Πάντως, η Επιτροπή διερωτάται αν, λόγω του ότι οι διακρίσεις που στηρίζονται στο φύλο στον τομέα των συντάξεων χηρείας, οι οποίες εξακολουθούν να υπάρχουν στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών, δεν μπορούν προς το παρόν να θεωρηθούν αντίθετες προς το κοινοτικό δίκαιο, συνέπεται κατ' ανάγκη ότι οι ίδιες δυσμενείς διακρίσεις που υπάρχουν στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης και στο καθεστώς λοιπού προσωπικού των Κοινοτήτων δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αντίθετες, όχι προς τις κοινωνικές διατάξεις της Συνθήκης αλλά προς το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία, όπως κατ' επανάληψη έχει κρίνει το Δικαστήριο, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου που έχει ως αποστολή να διασφαλίσει. Επί του σημείου αυτού και προς τήρηση της άποψής της, η Επιτροπή παραπέμπει στις αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1972 (Sebbatini-Bertoni, 20/71, Recueil σ. 345) και της 20ής Φεβρουαρίου 1975 (Airola, 21/74, Recueil 221).

Αντίθετα, η Επιτροπή διερωτάται αν οι διακρίσεις αυτές δεν πρέπει να εξαλειφθούν προοδευτικά, σύμφωνα με το ίδιο χρονοδιάγραμμα, βάσει των οδηγιών που θεσπίστηκαν επί των θεμάτων που απαριθμούνται στο άρθρο 118 της Συνθήκης. Η αμφιβολία τουλάχιστον επιτρέπεται.

Η Επιτροπή αναφέρει ότι, στην παρούσα κατάσταση και χωρίς πάντως να αγνοείται ότι, κατά το Δικαστήριο, ο κανονισμός υπηρεσιακής κατάστασης πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με υπέρτερο κανόνα δικαίου, όπως προκύπτει από τις προαναφερόμενες αποφάσεις Airola και Newth, και την απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1975 (Van den Broeck, 37/74, Recueil σ. 235), θεωρεί ότι πρέπει να εφαρμόσει τις κείμενες διατάξεις όπως έχουν. Η συμπεριφορά αυτή της Επιτροπής δικαιολογείται ακόμη περισσότερο αφού οι κείμενες διατάξεις είναι τόσο σαφείς ώστε να μην τίθεται ζήτημα ερμηνείας και ότι, εξάλλου, δεν έδωσαν αφορμή για να διαπιστωθεί η έλλειψη νομιμότητας στο δικαστικό επίπεδο.

Τέλος, στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο θα αποδεχόταν την έλλειψη νόμιμης βάσης, η Επιτροπή του ζητεί να καλέσει τα αρμόδια κοινοτικά όργανα να λάβουν, εντός της προθεσμίας που θα καθορίσει, τα μέτρα που θεωρούν αναγκαία για την εξάλειψη κάθε διάκρισης λόγω φύλου στο σύστημα συντάξεων χηρείας του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων και λοιπού προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Οι *προσφεύγοντες* εμφανίζουν με την απάντησή τους σύνοψη της νομικής εξέλιξης στα κράτη μέλη καθώς και εκτός των κρατών αυτών. Έτσι, στο *Βέλγιο,* από το

1976 υπάρχουν διατάξεις που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών για τους γερουσιαστές. Στην *Ιταλία* με απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 1980 του Συνταγματικού Δικαστηρίου κρίθηκε αντισυνταγματική η ρήτρα που προέβλεπε ότι η σύνταξη δεν οφείλεται σε χήρο δημοσίας υπαλλήλου παρά μόνο υπό ειδικές προϋποθέσεις παρόμοιες προς εκείνες του άρθρου 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Στην *Ιρλανδία*, το Labour Court εξέδωσε στις 7 Μαΐου 1979 απόφαση, με την οποία αναγνωρίζεται το δικαίωμα σύνταξης χηρείας επί ίσης βάσης μεταξύ γερουσιαστών γυναικών και ανδρών. Στο σύστημα συντάξεων των *Ηνωμένων Εθνών*, η ίση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών είναι πλήρης από το 1975. Στις *Ηνωμένες Πολιτείες*, με απόφαση της 29ης Απριλίου 1980 του Ανωτάτου Δικαστηρίου, κρίθηκε αντισυνταγματική διάταξη παρόμοια προς το άρθρο 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης.

Η *Επιτροπή* αντιτάσσει με την ανταπάντησή της ότι στο *Βέλγιο*, η ισότητα που επικαλούνται οι προσφεύγοντες δεν βασίζεται ούτε σε νόμο ούτε σε βασιλικό διάταγμα, αλλά σε κανονισμό του Ταμείου Συντάξεων των γερουσιαστών. Στην *Ιταλία*, η ισότητα στον τομέα των παροχών χηρείας ρυθμίζεται από το νόμο 908 της 9ης Δεκεμβρίου 1977. Όσον αφορά την *Ιρλανδία*, η Επιτροπή σημειώνει ότι το «Department of the public services» αποφάσισε να επεκτείνει το υφιστάμενο σύστημα στον τομέα των συντάξεων των επιζώντων υπέρ των χηρών δημοσίων υπαλλήλων, στους χήρους δημοσίων υπαλλήλων, και αυτό, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις.

Εξάλλου, η Επιτροπή επισύναψε στην ανταπάντησή της πίνακα που παρέχει συνοπτική έποψη της κατάστασης στα κράτη μέλη την 1η Σεπτεμβρίου 1982. Με τον πίνακα αυτόν διαπιστώνεται ότι σε τέσσερα κράτη μέλη καθιερώνεται πλήρης ισότητα μεταξύ χήρας και χήρου δημοσίας υπαλλήλου: Σε δύο κράτη μέλη, δεν υπάρχει προς το παρόν δικαίωμα σύνταξης επιζώντων για το χήρο δημοσίας υπαλλήλου. Δύο άλλα κράτη μέλη αναγνωρίζουν δικαίωμα σύνταξης επιζώντων στους χήρους δημοσίων υπαλλήλων αλλά υπό ορισμένες περιοριστικές προϋποθέσεις, ειδικότερα όσον αφορά την κατάσταση ανάγκης του δικαιούχου. Σε ένα κράτος μέλος, δεν υπάρχει σύστημα δημοσίου δικαίου στον τομέα σύνταξης επιζώντων για τους έλκοντες δικαίωμα από δημόσιο υπάλληλο. Τέλος, σε ένα άλλο ακόμη κράτος, ο χήρος δημοσίας υπαλλήλου έχει μεταβιβάσιμο συνταξιοδοτικό δικαίωμα κοινού δικαίου· πάντως, η απόλαυση του δικαιώματος αυτού αναστέλλεται εφόσον υφίσταται ορφανό που έχει δικαίωμα σύνταξης και αναβάλλεται μέχρι την κανονική ηλικία έναρξης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (ηλικία 60 έτων), εκτός αν ο ενδιαφερόμενος είναι ανίκανος προς εργασία.

Κατά τα λοιπά, η Επιτροπή περιορίζεται να επαναλάβει ότι το ζήτημα πρέπει, κατ' αυτήν, να ρυθμιστεί νομοθετικά, καθόσον η σοβαρότερη αμφιβολία της προέρχεται από την αντίφαση που θα προκύψει, κατά τη γνώμη της, από την άμεση εφαρμογή στα κοινοτικά όργανα των ενιαίων συνταξιοδοτικών συστημάτων για τις χήρες και τους χήρους, ενώ προς το παρόν η έλλειψη παρομοίων ενιαίων συστημάτων στα κράτη μέλη δεν μπορεί να θεωρηθεί αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο.

2. Λόγος που προβλήθηκε από μόνο τον προσφεύγοντα Beydoun

Ο Beydoun αρνείται λόγο ακυρώσεως από την ενδεχόμενη ψευδή ερμηνεία του άρθρου 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Σχετικά, ο εν λόγω *προσφεύγων* υποστηρίζει ότι η προϋπόθεση ότι ο αιτών δεν έχει ιδίους πόρους πρέπει να ερμηνευτεί κατά την έννοια ότι πρέπει να πρόκειται για κατάλληλους ιδίους πόρους, πράγμα που δεν συμβαίνει προφανώς στην περίπτωση των ποσών που λαμβάνει βάσει της βελγικής σύνταξης πραγματικού ύψους 9 187 βελγικών φράγκων και της γερμανικής σύ-

νταξης χηρείας που ανέρχεται προς το παρόν σε 299,80 γερμανικά μάρκα. Επί του σημείου αυτού, η ερμηνεία του άρθρου 23 πρέπει να είναι σύμφωνη προς τους κανόνες περί ιδίων πόρων που ισχύουν σε άλλους τομείς, ειδικότερα στο τομέα των οικογενειακών επιδομάτων. Όσον αφορά την αναπηρία ή τη σοβαρή ασθένεια από την οποία ο αιτών πρέπει να έχει προσβληθεί σύμφωνα με τη δεύτερη προϋπόθεση, η Επιτροπή διέπραξε σφάλμα εκτίμησης και δεν υφίσταται νομική βάση της άποψής της, κατά την οποία η σοβαρή ασθένεια του προσφεύγοντος, την οποία αναγνώρισε η ίδια η Επιτροπή, είναι χωρίς σημασία, δεδομένου ότι ο προσφεύγων συνταξιοδοτήθηκε την 1η Αυγούστου 1979, δηλαδή πριν από το θάνατο της συζύγου του.

Η *Επιτροπή* απορρίπτει το λόγο του προσφεύγοντος που αναφέρεται στο ύψος των ιδίων του πόρων, που αντιπροσωπεύουν κατ' αυτήν μηνιαίο εισόδημα 15 000 βελγικών φράγκων. Εξάλλου, ο προσφεύγων δεν δικαιολογεί ότι είχε προσβληθεί, «κατά το θάνατο της συζύγου του», από σοβαρή ασθένεια που τον καθιστούσε οριστικά ανίκανο για την άσκηση βιοποριστικής δραστηριότητας. Όσον αφορά τη σύνταξη του Beydoun, η εν λόγω σύνταξη χορηγήθηκε πριν από το θάνατο της συζύγου του αποκλειστικά λόγω της ηλικίας του (εφόσον ο προσφεύγων ήταν 65 ετών) και όχι λόγω της ασθένειάς του (περιαρθρίτιδα της ωμοπλάτης και του βραχίονα), από την οποία υπέφερε ο προσφεύγων, κατά την Επιτροπή, από πολλών ετών, χωρίς η ασθένεια αυτή να τον εμποδίζει να εργάζεται μέχρι τη συνταξιοδότησή του.

3. Επί του αιτήματος που αφορά τους τόκους υπερημερίας

Με το υπόμνημά αντικρούσεως, η *Επιτροπή* απορρίπτει το αίτημα επιδικάσεως τόκων προς 9 % ετησίως, υπογραμμίζοντας ότι οι εν λόγω τόκοι υπερημερίας συνιστούν μορφή αποζημίωσης που δεν μπορεί να χορηγηθεί παρά μόνο σε περίπτωση υπαίτιας καθυστέρησης στην εκκαθάριση των ποσών τα οποία αναμφισβήτητα οφείλονται. Επιπλέον, η καλή πίστη της Επιτροπής σε ζήτημα τόσο λεπτό όσο αυτό που ανέκυψε με τις παρούσες προσφυγές δεν επιτρέπει να υποχρεωθεί η Επιτροπή στην καταβολή αποζημίωσης (βλ. την προαναφερόμενη απόφαση Airola).

Όσον αφορά τους τόκους που αξιώνουν οι προσφεύγοντες, η Επιτροπή παρατηρεί, αναφερόμενη στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στην υπόθεση Garganese (185/80, Συλλογή 1981, σσ. 1803 και 1804), ότι, εκτός εξαιρετικής περίπτωσης, οι τόκοι υπερημερίας μπορούν κατ' αρχήν να χορηγηθούν μόνο από την ημέρα υποβολής της ένστασης βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, κάθε φορά που η μη καταβολή του οφειλόμενου ποσού οφείλεται σε απλή πλάνη στην εφαρμογή του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Στην προκειμένη περίπτωση, οι τόκοι υπερημερίας, δεν μπορούν, στη χειρότερη περίπτωση για την Επιτροπή, να οφείλονται παρά μόνο από την 1η Οκτωβρίου 1980 στην περίπτωση του Beydoun, και από τις 24 Ιουλίου 1981 στην περίπτωση του Razzouk.

Με την ανταπάντησή της, η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι προσφεύγοντες, αφού κλήθηκαν να της υποβάλουν δικαιολογητικά ως προς το απαιτούμενο επιτόκιο, δεν υπέβαλαν κανένα επιχείρημα που να δικαιολογεί ότι το επιτόκιο αυτό πρέπει να καθοριστεί σε 9 % και ότι, εξάλλου, με την απάντησή τους, περιορίστηκαν να ζητήσουν από το Δικαστήριο να καθορίσει επιτόκιο αντίστοιχο προς το πρόσφορο οικονομικά επιτόκιο για τις περιόδους στις οποίες αναφέρεται.

4. Επί του επικουρικού αιτήματος των προσφευγόντων με το οποίο ζητούν να τους καταβληθεί το ισάξιο των συνταξιοδοτικών εισφορών που κατέβαλαν οι προαποβιώσασες σύζυγοί τους δυνάμει του άρθρου 83 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας τους στα ευρωπαϊκά όργανα

Με το υπόμνημα αντικρούσεως, η *Επιτροπή* αμφισβητεί, πρώτον, το παραδεκτό

του αιτήματος αυτού. Σχετικά, προβάλλει ότι οι εισφορές καταβάλλονται από τους υπαλλήλους και όχι από τους έλκοντες εξ αυτών δικαιώματα· επομένως, δεν διακρίνει υπό ποία ιδιότητα οι τελευταίοι αυτοί διεκδικούν την απόδοση εισφορών που δεν έχουν καταβάλει οι ίδιοι.

Επικουρικώς, η Επιτροπή ζητεί να θεωρηθεί ως αβάσιμο το αίτημα αυτό.

Οι συντάξεις που καταβάλλουν οι Κοινότητες δεν στηρίζονται στις εισφορές, αλλά στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης, ώστε η έλλειψη αναλογικότητας μεταξύ των συντάξεων και των εισφορών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως φαινόμενο διάκρισης (βλ. τις προαναφερόμενες προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στις υποθέσεις Grogan και λοιποί κατά Επιτροπής). Από αυτό προκύπτει μεταξύ άλλων ότι, όταν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που προβλέπονται με τον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης, οι εισφορές καταβλήθηκαν ανωφελώς και δεν μπορούν να αναληφθούν ούτε από τον υπάλληλο ούτε από τους έλκοντες εξ αυτού δικαίωμα. Εξάλλου, δεν υπήρξε καταβολή ανωφελώς, εφόσον ο υιός του Razzouk λαμβάνει σύνταξη ορφανού, η οποία θα ήταν εξάλλου αισθητά μειωμένη αν επρόκειτο να χορηγηθεί σύνταξη χηρείας στον Razzouk δυνάμει του άρθρου 80, τρίτη παράγραφος, αντί του άρθρου 80, πρώτη παράγραφος, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης.

Με την ανταπάντησή τους, οι *προσφεύγοντες* αμφισβητούν την άποψη της Επιτροπής επί του σημείου αυτού. Ειδικότερα υπογραμμίζουν ότι οι συνταξιοδοτικές εισφορές αποτελούν μέρος των αποδοχών του υπαλλήλου και πρέπει και μπορούν να αναληφθούν από τους έλκοντες εξ αυτού δικαίωμα όταν δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη χορήγηση σύνταξης.

Η *Επιτροπή* αντιτάσσει, με την ανταπάντησή της, ότι οι εισφορές των υπαλλήλων συνιστούν συνεισφορά στη συνολική χρηματοδότηση του κοινού συνταξιοδοτικού συστήματος. Οι εισφορές κάθε υπαλλήλου δεν εξατομικεύονται σε ξεχωριστό λογαριασμό για τον καθένα από τους υπαλλήλους. Η συνεισφορά του υπαλλήλου στη συνολική χρηματοδότηση του συνταξιοδοτικού συστήματος δεν δημιουργεί, προς όφελος του τελευταίου, αυτόματο συνταξιοδοτικό δικαίωμα, ολιγότερο δε δικαίωμα για σύνταξη ποσού ίσου τουλάχιστον προς το ποσό των εισφορών που έχουν καταβληθεί.

Τέλος, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι σε ένα σύστημα που στηρίζεται στην κοινωνική αλληλεγγύη, δεν υπάρχει κατ' ανάγκη αμοιβαία σχέση μεταξύ των εισφορών που έχουν καταβληθεί και των εισπραττομένων παροχών. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 38 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, οι εισφορές που εισπράχθηκαν κανονικά δεν μπορούν να αναζητηθούν.

IV — Προφορική διαδικασία

Στη συνεδρίαση της 10ης Ιανουαρίου 1984, οι προσφεύγοντες Razzouk και Beydoun, εκπροσωπούμενοι από τον D. Rogalla, και η Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον R. Andersen, επικουρούμενο από τον A. Pincherle, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους.

Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εκπρόσωπος της Επιτροπής ανέφερε ότι, όπως έχουν τώρα τα πράγματα, δέκα περίπου θήλεις υπάλληλοι που υπηρετούν στην Επιτροπή πεθαίνουν κατ' έτος αφήνοντας επιζώντα σύζυγο. Ο συνολικός αριθμός των χήρων υπαλλήλων ανέρχεται πιθανόν σε 50 περίπου.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 14ης Φεβρουαρίου 1984.

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφα που κατέθεσαν στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 Φεβρουαρίου και στις 2 Απριλίου 1982 αντιστοίχως, οι Razzouk και Beydoun, και οι δύο χήροι υπαλλήλων, που υπηρέτησαν στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, άσκησαν προσφυγές με τις οποίες ζητούν κυρίως, αφενός μεν, να ακυρωθούν οι αποφάσεις της 25ης Νοεμβρίου 1981 και 9ης Μαρτίου 1982, με τις οποίες η Επιτροπή αρνήθηκε να τους αναγνωρίσει το δικαίωμα σύνταξης επιζώντων, αφετέρου δε, να υποχρεωθεί η Επιτροπή να τους χορηγήσει τη σύνταξη χηρείας ή, να αποδώσει στον καθένα τους το ισάξιο των συνταξιοδοτικών εισφορών που είχε καταβάλει η σύζυγός του.

2 Όσον αφορά τον Razzouk, από τη δικογραφία προκύπτει ότι στις 3 Απριλίου 1981 υπέβαλε αίτηση προς τον πρόεδρο της Επιτροπής με την οποία ζητούσε, κατόπιν του θανάτου της συζύγου του, να του χορηγηθεί η σύνταξη χηρείας που παρέχει το άρθρο 79 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων στις χήρες υπαλλήλων. Με έγγραφο της 3ης Ιουλίου 1981, ο προϊστάμενος του τμήματος «Διοικητικά και οικονομικά δικαιώματα» απάντησε στον προσφεύγοντα ότι βάσει των κειμένων διατάξεων του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης που διέπουν το συνταξιοδοτικό σύστημα, η διοίκηση δεν μπόρεσε να δώσει ευνοϊκή συνέχεια στην αίτησή του. Στις 24 Ιουλίου 1981, ο προσφεύγων υπέβαλε στην Επιτροπή διοικητική ένσταση, βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Η ένσταση αυτή απερρίφθη με έγγραφο της 25ης Νοεμβρίου 1981, με το οποίο η Επιτροπή επεσήμανε ότι οι διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης δεν παρέχουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα στο χήρο υπαλλήλου παρά μόνο εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, οι οποίες δεν συντρέχουν στην περίπτωση του προσφεύγοντος. Η Επιτροπή πρόσθεσε ότι, μολονότι το 1974 υπέβαλε στο Συμβούλιο πρόταση αναθεώρησης του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης ώστε να απολαύουν των ίδιων δικαιωμάτων, δεν μπορούσε παρά να εφαρμόσει την ισχύουσα διάταξη του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης.

3 Εξάλλου, ο Beydoun υπέβαλε στις 16 Ιουλίου 1980 αίτηση προς την Επιτροπή με την οποία ζητούσε να του χορηγηθεί η σύνταξη χηρείας κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, υπογραμμίζοντας κυρίως την ανεπάρκεια των ιδίων του πόρων και τα προβλήματα της υγείας του, που τον καθιστούσαν ανίκανο να ασκεί κερδοσκοπική δραστηριότητα. Με έγγραφο της 12ης Αυγούστου 1981, ο αναπληρωτής προϊστάμενος του αρμόδιου τμήματος πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι το προαναφερόμενο άρθρο 23 δεν είχε εφαρμογή στην περίπτωσή του. Στις 9 Σεπτεμβρίου 1981, ο προσφεύγων υπέβαλε στην Επιτροπή διοικητική ένσταση δυνάμει του

άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Η ένσταση αυτή απορρίφθηκε με έγγραφο της 9ης Μαρτίου 1982, το οποίο, εκτός από την παράθεση των λόγων για τους οποίους ο προσφεύγων δεν συγκέντρωνε τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 23, είναι όμοιο με εκείνο που απευθύνθηκε στον Razzouk στις 25 Νοεμβρίου 1981.

4 Και οι δύο προσφεύγοντες ζητούν την ακύρωση των αποφάσεων με τις οποίες απορρίφθηκαν οι ενστάσεις τους. Επιπλέον, ζητούν να υποχρεωθεί η Επιτροπή να τους χορηγήσει το δικαίωμα σύνταξης χηρείας υπό τις ίδιες προϋποθέσεις οι οποίες εφαρμόζονται για τις χήρες και να τους καταβάλει τους ανάλογους τόκους υπερημερίας. Επικουρικώς, ζητούν την απόδοση του ισάξιου των συνταξιοδοτικών εισφορών που κατέβαλαν οι σύζυγοι τους δυνάμει του άρθρου 83 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας τους στα ευρωπαϊκά όργανα. Επιπλέον, ο Razzouk ζητεί να αναγνωριστεί το δικαίωμα σύνταξης ορφανού υπέρ του υιού του, που γεννήθηκε από το γάμο του με την αποβιώσασα υπάλληλο, ενώ ο Beydoun ζητεί, επικουρικώς, να του αναγνωριστεί δικαίωμα σύνταξης δυνάμει του άρθρου 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης.

Επί του παραδεκτού

Η προσφυγή του Razzouk

5 Όσον αφορά το αίτημα που αφορά τη σύνταξη ορφανού, η Επιτροπή προσκόμισε το αντίγραφο της απόφασης με την οποία χορηγείται η σύνταξη αυτή από την ημερομηνία που ανέφερε ο προσφεύγων με τις προτάσεις του. Από αυτό έπεται ότι το εν λόγω αίτημα δεν έχει πλέον αντικείμενο και παρέλκει η εξέταση του αιτήματος αυτού της προσφυγής.

6 Όσον αφορά το αίτημα ακύρωσης, η Επιτροπή προβάλλει ότι το αίτημα αυτό στρέφεται αποκλειστικά κατά της απόφασης της Επιτροπής, της 25ης Νοεμβρίου 1981, με την οποία απορρίφθηκε η ένσταση που άσκησε ο προσφεύγων, δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, κατά της απόφασης της 3ης Ιουλίου 1981. Κατά την Επιτροπή, το αίτημα έπρεπε να στρέφεται κατά της τελευταίας αυτής απόφασης, η οποία συνιστά τη βλαπτική πράξη, ενώ η απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 1981 έχει απλώς βεβαιωτικό μόνο χαρακτήρα.

7 Καίτοι αληθεύει ότι η απόρριψη της ένστασης, λόγω του βεβαιωτικού απλώς χαρακτήρα της , λαμβανομένη χωριστά, δεν συνιστά προσβλητή πράξη, πρέπει εντούτοις να γίνει δεκτό ότι με την προσφυγή, η οποία ασκήθηκε εντός των προθεσμιών που προβλέπουν τα άρθρα 90 και 91 του κανονισμού υπηρεσιακής

κατάστασης, ζητείται σαφώς η ακύρωση της απόφασης με την οποία απερρίφθη η αίτηση χορήγησης σύνταξης βάσει του άρθρου 79 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Επομένως, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία περί του πραγματικού αντικειμένου της διαφοράς και, συνεπώς, περί του παραδεκτού της προσφυγής ως προς το σημείο αυτό.

8 Τέλος, η Επιτροπή εκφράζει αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό του επικουρικού αιτήματος, με το οποίο ζητείται η απόδοση των συνταξιοδοτικών εισφορών που κατέβαλε η σύζυγος του προσφεύγοντος κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας της. Κατά την Επιτροπή, πρόκειται στην περίπτωση αυτή για νέο αίτημα, για το οποίο δεν υποβλήθηκε ένσταση.

9 Επί του σημείου αυτού, πρέπει να υπομνηστεί όπως το έπραξε ήδη το Δικαστήριο, με την απόφασή του της 1ης Ιουλίου 1976 (Sergy, 58/75, Recueil σ. 1139), ότι, καίτοι η διοικητική ένσταση συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση προσφυγής κατά πράξης που βλάπτει πρόσωπο το οποίο υπάγεται στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης, δεν έχει ως σκοπό να δεσμεύει, κατά τρόπο αυστηρό και απόλυτο, το ενδεχόμενο δικαστικό στάδιο, εφόσον τα προβαλλόμενα αιτήματα στο τελευταίο αυτό στάδιο δεν μεταβάλλουν ούτε την αιτία ούτε το αντικείμενο της ένστασης. Δεδομένου ότι οι συνταξιοδοτικές εισφορές καθορίζονται με τον ίδιο συντελεστή επί του βασικού μισθού για τους θήλεις υπαλλήλους και για τους άρρενες υπαλλήλους, το αίτημα που αποβλέπει στην απόδοση μέρους των εισφορών αυτών δεν συνιστά παρά τη λογική συνέχεια της άρνησης της Επιτροπής να χορηγήσει σύνταξη χηρείας στο χήρο, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις που χορηγείται η σύνταξη χήρας. Επομένως, το αίτημα αυτό είναι παραδεκτό εφόσον ενσωματώνεται στο κύριο αίτημα.

Η προσφυγή του Beydoun

10 Κατά της προσφυγής του Beydoun, η Επιτροπή προβάλλει, πρώτον, ένσταση περί του εκπρόθεσμου της διοικητικής ένστασης την οποία στηρίζει στις προθεσμίες που ορίζουν τα άρθρα 90 και 91 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Δεδομένου ότι η αίτηση που υποβλήθηκε στις 16 Ιουλίου 1980, έπρεπε να θεωρηθεί ως απορριφθείσα σιωπηρά στις 16 Νοεμβρίου 1980, εφόσον δεν είχε ληφθεί ρητή απόφαση πριν από την ημερομηνία αυτή. Επομένως, ο Beydoun όφειλε να είχε υποβάλει τη διοικητική του ένσταση εντός των επόμενων τριών μηνών, δηλαδή πριν από τις 17 Φεβρουαρίου 1981. Η ένσταση όμως δεν υποβλήθηκε παρά στις 9 Σεπτεμβρίου 1981, μετά τη ρητή απορριπτική απόφαση.

11 Ο προσφεύγων προβάλλει ότι το άρθρο 90 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω και ότι η ρητή απόφαση της 12ης Αυγούστου 1981 συνιστά το χρονικό σημείο ενάρξεως της προθεσμίας για την

υποβολή διοικητικής ένστασης. Ο προσφεύγων αναφέρεται κυρίως στην εισαγωγική φράση της απόφασης αυτής, η οποία μνημονεύει την ανταλλαγή αλληλογραφίας, καθώς και τις συνομιλίες που είχε επανειλημμένως με τις υπηρεσίες της Επιτροπής. Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν μπορεί να συναχθεί η ύπαρξη σιωπηρής απορριπτικής απόφασης.

12 Κατά το άρθρο 91, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, η προσφυγή είναι παραδεκτή μόνο αν έχει προηγουμένως υποβληθεί στην αρμόδια για τους διορισμούς αρχή διοικητική ένσταση κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, και εντός της προθεσμίας που προβλέπει το ίδιο άρθρο. Κατά το άρθρο 90, παράγραφος 1, η παράλειψη απάντησης σε αίτηση εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών θεωρείται ως σιωπηρή απορριπτική απόφαση και δυνάμει της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου, από την έκδοση της απόφασης αυτής αρχίζει να τρέχει η τρίμηνη προθεσμία για την υποβολή της διοικητικής ένστασης. Η προθεσμία αυτή δεν παρατείνεται από μόνο το γεγονός ότι την αίτηση επακολούθησαν συνομιλίες ή αλληλογραφία από τις οποίες δεν απέρρευσε απάντηση στην αίτηση, υπό την επιφύλαξη ότι δεν αποδεικνύεται ότι η μη τήρηση των προθεσμιών βαρύνει την Επιτροπή, πράγμα που δεν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση. Ούτε και η προθεσμία υποβολής της ένστασης αρχίζει να τρέχει εκ νέου λόγω της μεταγενέστερης ρητής απόφασης με την οποία απορρίφθηκε ρητώς η αίτηση.

13 Υπογραμμίζεται ότι τα άρθρα 90 και 91 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης διέπουν, κατά τρόπο γενικό, τη διοικητική διαδικασία που προηγείται κάθε προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου, κατά απόφασης της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής και, επομένως, έχουν εφαρμογή και στην προκειμένη περίπτωση. Όπως επανειλημμένως δέχτηκε το Δικαστήριο, μεταξύ άλλων με την απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 1981 (Schiavo, 122 και 123/79, Συλλογή σ. 473), οι προθεσμίες που ορίζονται με τα άρθρα αυτά είναι δημόσιας τάξης και δεν επαφίενται στη διακριτική ευχέρεια των διαδίκων ή του δικαστή.

14 Από αυτό έπεται ότι η προσφυγή του Beydoun είναι απαράδεκτη και ότι μόνον η προσφυγή του Razzouk πρέπει να εξεταστεί από απόψεως ουσίας.

Επί της ουσίας

15 Κατά το άρθρο 79 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, η χήρα υπαλλήλου ή τέως υπαλλήλου έχει, κατά γενικό κανόνα, δικαίωμα σύνταξης επιζώντων ίσης προς το 60 % της σύνταξης, λόγω συμπλήρωσης συντάξιμου χρόνου ή αναπηρίας που δικαιούνταν ο σύζυγός της ή που θα δικαιούνταν αν μπορούσε να την αξιώσει, ανεξάρτητα από τη διάρκεια υπηρεσίας, κατά το χρόνο του θανάτου του. Το δικαίωμα αυτό είναι ανεξάρτητο από τους ιδίους πόρους της χήρας και η σύνταξη επιζώντων μπορεί ακόμη να σωρευθεί και με το μισθό που λαμβάνει ενδεχομένως η τελευταία αυτή ως κοινοτική υπάλληλος.

Αντίθετα, κατά το άρθρο 23 του παραρτήματος VIII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, ο σύζυγος αποβιώσαντος θήλεος υπαλλήλου δεν μπορεί να αξιώσει σύνταξη επιζώντων παρά μόνο εφόσον δεν έχει ίδια έσοδα και είναι ανάπηρος ή προσβλήθηκε από σοβαρή ασθένεια που τον καθιστά οριστικά ανίκανο να ασκεί κερδοσκοπική δραστηριότητα. Επιπλέον, το καθοριζόμενο ποσοστό για την εν λόγω σύνταξη επιζώντων είναι 50 αντί 60 %, που είναι για τη σύνταξη χήρας. Εξάλλου, καίτοι οι δύο τύποι συντάξεων επιζώντων παύουν να χορηγούνται σε περίπτωση νέου γάμου του επιζώντος, η χήρα η οποία συνάπτει νέο γάμο δικαιούται άμεση καταβολή κεφαλαιοποιημένου ποσού ίσου προς το διπλάσιο του ετήσιου ύψους της σύνταξης των επιζώντων. Οι διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης προβλέπουν έτσι την εφαρμογή δύο συστημάτων συντάξεων επιζώντων βασικά διαφορετικών, αναλόγως του αν ο αποβιώσας υπάλληλος είναι ανδρικού ή γυναικείου φύλου.

16 Επομένως, ο προσφεύγων ορθώς προσάπτει στις διατάξεις αυτές ότι παραβιάζουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης των φύλων, η οποία, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφασή του της 15ης Ιουνίου 1978 (Defrenne, 149/77, Recueil σ. 1365), περιλαμβάνεται στα θεμελιώδη δικαιώματα των οποίων το Δικαστήριο έχει ως αποστολή να εξασφαλίζει την τήρηση.

17 Με την εν λόγω απόφαση καθώς και με τις αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1972 (Sabbatini-Bertoni, 20/71, Recueil σ. 345) και της 20ής Φεβρουαρίου 1975 (Airola, 21/74, Recueil σ. 221), το Δικαστήριο αναγνώρισε την ανάγκη να εξασφαλιστεί η ισότητα μεταξύ αρρένων και θηλέων εργαζομένων που απασχολούνται από την ίδια την Κοινότητα, στο πλαίσιο του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων. Από αυτό έπεται ότι, στις σχέσεις μεταξύ των κοινοτικών οργάνων αφενός, και των υπαλλήλων τους και των ελκόντων από αυτούς δικαιώματα, αφετέρου, οι απαιτήσεις που επιβάλλει η αρχή αυτή δεν περιορίζονται καθόλου στις απαιτήσεις που προκύπτουν από το άρθρο 119 της Συνθήκης ΕΟΚ ή τις κοινοτικές οδηγίες που θεσπίστηκαν στον τομέα αυτόν.

18 Πρέπει επομένως, να ακυρωθεί η απόφαση της Επιτροπής της 3ης Ιουλίου 1981, διότι στηρίζεται σε διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, οι οποίες είναι αντίθετες προς θεμελιώδες δικαίωμα και επομένως ανεφάρμοστες, καθόσον επιφυλάσσουν στους επιζώντες συζύγους των υπαλλήλων άνιση μεταχείριση, ανάλογα με το φύλο των προσώπων αυτών.

19 Μετά την ακύρωση αυτή, εναπόκειται στον κοινοτικό νομοθέτη να συναγάγει τις συνέπειες της παρούσας απόφασης, λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα για να

διασφαλίσει την ισότητα των φύλων όσον αφορά το κοινοτικό συνταξιοδοτικό σύστημα. Εν τω μεταξύ, εναπόκειται στην Επιτροπή να επανεξετάσει την αίτηση του προσφεύγοντος, εφαρμόζοντας τις διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης που αφορούν τη σύνταξη χήρας, οι οποίες παραμένουν, προς το παρόν, ως το μόνο έγκυρο σύστημα αναφοράς. Τα ποσά που πρέπει ενδεχομένως να καταβληθούν στον προσφεύγοντα θα πρέπει να είναι έντοκα με επιτόκιο που καθορίζεται σε 6 % από τις 27 Ιουλίου 1981, ημερομηνία κατά την οποία η Επιτροπή έλαβε τη διοικητική ένσταση του προσφεύγοντος, δάσει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, ή από την ημερομηνία κατά την οποία τα ποσά της σύνταξης έπρεπε να καταβληθούν, αν η ημερομηνία αυτή είναι μεταγενέστερη της πρώτης.

Επί των δικαστικών εξόδων

20 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 70 του κανονισμού διαδικασίας προκειμένου περί προσφυγών υπαλλήλων των Κοινοτήτων, τα όργανα φέρουν τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν. Η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή και στις προσφυγές των ελκόντων από τους υπαλλήλους αυτούς δικαίωμα, με τις οποίες ζητείται η αναγνώριση δικαιώματος δυνάμει του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων.

21 Επειδή η Επιτροπή ηττήθηκε, όσον αφορά την προσφυγή του Razzouk, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα στην υπόθεση 75/82. Αντίθετα στην υπόθεση 117/82 τα δικαστικά έξοδα πρέπει να συμψηφιστούν.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) *Όσον αφορά την υπόθεση 75/82:*

α) Ακυρώνει την απόφαση της 3ης Ιουλίου 1981 με την οποία η Επιτροπή αρνήθηκε το δικαίωμα σύνταξης χήρου.

6) Υποχρεώνει την Επιτροπή να επανεξετάσει την αίτηση του προσφεύγοντος, με την οποία ζητεί να του χορηγηθεί σύνταξη επιζώντων, εφαρμόζοντας τις διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης

που αφορούν τη σύνταξη χήρας. Τα ποσά που πρέπει ενδεχομένως να καταβληθούν στον προσφεύγοντα θα είναι έντοκα προς 6 % από τις 27 Ιουλίου 1981 ή από την ημερομηνία κατά την οποία τα ποσά της σύνταξης έπρεπε να καταβληθούν, αν η ημερομηνία αυτή είναι μεταγενέστερη της πρώτης.

γ) Παρέλκει η εξέταση του αιτήματος που αφορά τη σύνταξη ορφανού.

δ) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

2) ***Ως προς την υπόθεση 117/82:***

α) Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

β) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Mertens de Wilmars Koopmans Bahlmann Galmot
Pescatore Mackenzie Stuart O'Keeffe Bosco Everling

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 20 Μαρτίου 1984.

Κατ' εντολή
του γραμματέα

H. A. Rühl

Κύριος υπάλληλος διοικήσεως

Ο πρόεδρος

J. Mertens de Wilmars

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIR GORDON SLYNN ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 14 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1984 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Η χήρα υπαλλήλου ή τέως υπαλλήλου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δικαιούται κανονικά σύνταξης χηρείας ίσης με το 60 % της σύνταξης αρχαιότητας ή αναπηρίας, της οποίας εδικαιούτο ή θα εδικαιούτο ο σύζυγός της. Η σύνταξη χηρείας καταβάλλεται ανεξάρτητα από το βαθμό εξάρτησης της χήρας από τον αποβιώσαντα σύζυγό της, ή την αδυναμία της να εργαστεί. Από το 1972 η χήρα υπαλλήλου έχει το δικαίωμα να σωρεύει τη σύνταξη χηρείας

1 — Μετάφραση από τα αγγλικά.